

Кашко А. О., Куліш А. В., студентки,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Оніщенко О. В., к.ю.н., доцент

ДОГОВІР ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВАНТАЖУ ПОВІТРЯНИМ ТРАНСПОРТОМ

Повітряний транспорт є порівняно новим видом транспорту. Це зумовлено швидкістю порівняно з іншими видами транспорту, а також можливість доставити пасажирів і вантаж в місця призначення, що є недоступним для інших видів транспорту. Роль транспорту полягає в перевезенні людей та багажу в просторі. Такі відносини відносяться до зобов'язально-правових.

Перевезення вантажів – один з видів господарської діяльності, яка здійснюється суб'єктами господарювання, спрямована на надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. Цей вид діяльності може здійснюватися як з метою одержання прибутку, так і без такої мети (наприклад, морські та повітряні судна можуть використовуватися для перевезень у наукових, навчальних цілях або під час несення спеціальної державної служби тощо). У першому випадку перевезення вантажів є різновидом комерційної господарської діяльності, а в другому – різновидом некомерційної господарської діяльності.

На сьогоднішній день є широка нормативно-правова база, яка регулює питання щодо перевезень пасажирів повітряним транспортом, а саме: Цивільний кодекс України, Повітряний кодекс України, Закон України «Про транспорт», Правила повітряних перевезень пасажирів і багажу та інші акти.

Під договором повітряного перевезення багажу розуміється угода щодо транспортування товарів повітряним транспортом, у тому числі період, коли товари перебувають під контролем повітряного перевізника.

Відповідно ст. 60 ПК, повітряні перевезення виконують на підставі договору [2]. Кожний договір повітряного перевезення та його умови засвідчують документи на перевезення, видані авіаційним підприємством або уповноваженими ним організаціями чи особами (агентами).

Спираючись на ЦК України, а саме на ч. 1 ст. 909, треба зазначити, що за договором перевезення вантажу одна сторона (перевізник) зобов'язується доставити довірений їй другою стороною (відправником) вантаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання вантажу (одержувачеві), а відправник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату [1].

На підставі наведених положень про договір перевезення можна виділити декілька ознак договору.

По-перше, договір перевезення повітряним транспортом є договором про надання перевізних послуг, тобто послуг з переміщення пасажирів, багажу, вантажу та пошти.

По-друге, цей договір є двосторонній. Однією із сторін будь-якого договору повітряного перевезення є повітряний перевізник.

Одним із основних понять є визначення поняття «перевізник». У ст. 59 ПК, перевізником визначається будь-яка фізична і юридична особа, яка виконує повітряні перевезення та має права експлуатанта авіаційної техніки [2].

Виділимо основні ознаки перевізника:

1. Відповідно до Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 01.06.2006 р., до господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, віднесено надання послуг з перевезення пасажирів та багажу повітряним транспортом. Відповідно, повітряним перевізником може бути як юридична, так і фізична особа, яка отримала ліцензію на надання послуг з перевезення пасажирів та багажу [5];

2. Перевізником виступає фізична особа, яка зареєстрована в Єдиному державному реєстрі юридичних і фізичних осіб-підприємців в порядку, передбаченому Законом України «Про державну реєстрацію юридичних і фізичних осіб-підприємців» від 15.05.2003 р. [6];

3. Наявність прав експлуатанта авіаційної техніки. Відповідно до ст. 5 ПУ, експлуатантом є особа, організація або підприємство, яке експлуатує повітряні судна чи пропонує свої послуги в цій галузі [2].

Щодо поняття «експлуатант» можна виділити такі його основні ознаки:

➤ повітряне судно може належати як юридичній так і фізичній особі на будь-якому майновому праві: як на речовому (право власності), так і на зобов'язальному (оренда, лізинг);

➤ експлуатант здійснює експлуатацію повітряного судна, тобто здійснює повітряне перевезення пасажирів, багажу, вантажу та пошти;

➤ наявність сертифіката експлуатанта. Такий сертифікат є підтвердженням придатності повітряного судна до виконання польотів (ст. 7 ПК) [8, с. 51].

Відповідно до розділу 1 Правил повітряних перевезень вантажів, перевізник (або авіакомпанія) особа, що має постійне місце діяльності в Україні і яка є стороною договору щодо перевезення, а також усі інші особи, що беруть участь у перевезенні згідно з авіавантажною накладною та беруть на себе зобов'язання виконати перевезення. З метою звільнення та обмеження відповідальності, передбаченої або згаданої у цих Правилах чи у будь-якому іншому документі, термін «перевізник» включає агентів,

службовців, представників і підрядників перевізника, якщо Правилами не передбачене інше [4].

По-третє, договір перевезення вантажу повітряним транспортом може бути як реальний, так і консенсуальний. Зі ст. 909 ЦК випливає, що обов'язок у перевізника доставити вантаж виникає лише після його прийняття [1]. Тобто цей договір є реальним. Але він може мати ознаки і консенсуального договору, адже І. Безлюдько стверджує, що «існування такої презумпції, не перешкоджає сторонам передбачити в договорі повітряного перевезення обов'язок прийняти вантаж до перевезення в майбутньому» [7, с. 8].

По-четверте, договір перевезення повітряним транспортом є формальним договором, оскільки він укладається в письмовій формі з дотриманням усіх встановлених законодавством обов'язкових реквізитів.

Договір перевезення укладається лише в письмовій формі. Укладення договору перевезення вантажу підтверджується складанням транспортної накладної. Під час перевезення вантажу видають авіавантажну накладну. Замість авіавантажної накладної можуть бути застосовані інші засоби, що забезпечують збереження інформації стосовно його транспортування в електронному вигляді. Застосовуючи такі засоби, перевізник має право видати вантажовідправникові документ, який замінює авіавантажну накладну.

Авіавантажна накладна є презумпцією наявності договору перевезення вантажу між перевізником і вантажовідправником, котрі названі в цьому документі, та прийняття вантажу до перевезення на умовах, визначених у цьому документі. Умови договору перевезення, наведені в авіавантажній накладній, не мають суперечити правилам перевезення вантажів. Відсутність, неправильність або втрата авіавантажної накладної не впливають ні на наявність, ні на дійсність договору перевезення.

По-п'яте, договір перевезення повітряним транспортом є оплатним договором, оскільки діям перевізника відповідає обов'язок відправника чи пасажирів вчинити зустрічну дію, а саме, сплатити провізну вартість.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – С. 380.
2. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48-49. – Ст. 536.
3. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 р. № 232/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 51. – Ст. 446.

4. Правила повітряних перевезень вантажу: наказ Міністерства інфраструктури України від 30.11.2012 № 728 // Офіційний вісник України. – 25.01.2013. – № 4.

5. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 01 червня 2000 р. № 1775-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 99.

6. Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців: Закон України від 15 травня 2003 р. № 755-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31-32. – Ст. 263.

7. Безлюдько І. О. Договір перевезення вантажу повітряним транспортом за законодавством України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / І. О. Безлюдько; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2005. – 22 с.

8. Оніщенко О. В. Договір перевезення повітряним транспортом: деякі цивільно-правові аспекти / О. В. Оніщенко // Юридичний вісник. – 2009. – № 4(13). – С. 49-53.

УДК 347.44:656.7.022.12 (043.2)

Козир О. В., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДОГОВОРУ ПОВІТРЯНОГО ПЕРЕВЕЗЕННЯ

Для України авіація відіграє величезну роль. Авіаперевезення уможливили вихід українських виробників на світові ринки, а крім того, слід згадати таке відоме підприємство, як АКБ імені Антонова, чиї літаки користуються підвищеним інтересом у всьому світі. Україна одержала від СРСР у спадок велику кількість різних міжнародних договорів, серед них і договори, що стосуються повітряних перевезень.

У Конституції України сказано, що ратифіковані нею договори, є частиною її законодавства, тому можна говорити про відповідність українського законодавства світовим стандартам [1]. За Законом «Про міжнародні договори України», при виникненні протиріч між положеннями українського законодавства та міжнародного договору, перевагу має останній. Тому зрозуміле прагнення України до відповідності її законів загальноприйнятим світовим стандартам.

Основними завданнями Укравіатрансу є: участь у реалізації державної політики з питань розвитку цивільної авіації; організація авіаційних перевезень; реалізація основних напрямів економічної, тарифної, фінансової, кадрової, науково-технічної, інвестиційної, соціальної політики і здійснення заходів щодо екологічної безпеки в галузі цивільної авіації.